

КРАЄЗНАВСТВО

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Заснований у квітні 1927 року Українським комітетом краєзнавства
Репресований у 1930 році

Відроджений 1993 року з ініціативи Національної спілки краєзнавців України

2(87)' 2014

Головний редактор
Олександр Реєнт

Редакційна колегія:
Олег Бажан
(перший заступник
головного редактора)

Богдан Андрусишин
(заступник
головного редактора)

Лев Баженов
Віль Бакіров
Олександр Гончаров
Віктор Даниленко
Володимир Дмитрук
Олександр Завальнюк
Віктор Звагельський
Григорій Клепак
Сергій Копилов
Олександр Лисенко

Микола Литвин
Руслана Маньковська
Андрій Непомнящий
Олег Рафальський
Олександр Рубльов
Григорій Савченко
Віктор Савчук (заступник
головного редактора)
Валерій Смолій
Тарас Чухліб
Ганна Швидько

Засновники:
Національна спілка
краєзнавців України
Інститут історії України
НАН України

**Виходить
щоквартально**
ISSN 2222-5250

ЗМІСТ

До 65-річчя з дня народження голови Національної спілки
краєзнавців України, головного редактора журналу
«Краєзнавство» Олександра Петровича Реєнта 5

Історія міст і сіл України: історико-теоретичні проблеми вивчення

Стефан Машкевич (м. Київ)
Історія приміських трамвайних ліній Києва.
II. Кадетська (Артилерійська) лінія 15

Андрій Острянко, Інна Непотенко (м. Чернігів).
Чернігів у 1920-х рр.: реалії повсякденного життя 28

Краєзнавство в особах

Максим Яременко (м. Київ)
Подільські краєзнавці Микола Яворовський та о. Павло Вікул:
штрихи до біографій 49

Тарас Пустовіт (м. Полтава)
Штрихи до портрета журналіста і краєзнавця Павла Пустовіта 58

Медичне краєзнавство: суть та науково-дослідницький потенціал

Володимир Альков (м. Харків)
Харківська губернська земська лікарня імперської доби
та проблема гуманізації ставлення до психічно хворих 71

Олександр Топчій (м. Київ)
Становлення системи охорони здоров'я Чернігівщини:
роль сільських медичних працівників (1920-1930 рр.) 81

До 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка

Василь Мельниченко (м. Черкаси)
Музично-пісенна Шевченкіана Черкащини:
історико-краєзнавчий аспект 89

Світлана Моїсеєнко (м. Запоріжжя)
Перебування Т. Г. Шевченка у Запорозькому краї 94

Історія України у світлі регіональних досліджень

Віталіна Юрченко (м. Київ)

Періодичність проведення, організація та структура ярмарків у губерніях київського учбового округу (друга половина XIX – початок XX ст.) 101

Лариса Синявська (м. Черкаси)

Фінансування суднобудівної промисловості України у 1911-1916 рр. 111

Руслан Пиріг (м. Київ)

Убивство царської сім'ї Романових: київські відголоски трагедії 121

Джерелознавчі та біографічні студії

Анатолій Мирончук (м. Київ)

Історіографічна традиція Законодавчої комісії 1767-1768 рр. на сторінках українського часопису «Киевская старина» (1882-1906) 129

Богдан Сауляк (м. Київ)

Джерела до вивчення деревообробних ремесел Східного Поділля 137

Тетяна Росул (м. Ужгород)

Сторінки біографії Іштвана Мартона в контексті музичної культури Закарпаття другої половини XX століття 145

Наталія Мех (м. Київ)

Етос народу у мовотворчості Михайла Стельмаха 151

Вадим Золотарьов (м. Харків), Олег Бажан (м. Київ)

Реабілітація репресованих співробітників НКВС СРСР: важкий пошук істини 155

Національна спілка краєзнавців України: панорама сучасного життя

Олександр Гончаров (м. Київ)

«Києвознавчі читання» в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка 167

Руслана Маньковська (м. Київ)

Суспільно-інтеграційні тенденції та комунікаційні інновації у музейному краєзнавстві 178

Наукова інформація

Олександр Бонь, Євген Ковальов (м. Київ)

Четверта конференція «Київ і кияни» у Київському університеті імені Бориса Грінченка 187

Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту
історії України НАН
України (протокол № 6
від 26.06.2014 р.)

Журнал зареєстровано
Міністерством юстиції
України (Свідоцтво про
державну реєстрацію
друкованого засобу
масової інформації –
серія КВ № 1722
від 06.12.1995 р.)

Постановою президії
ВАК України № 05/2
від 27.05.2009 р.
журнал внесено
до переліку наукових
фахових видань, у яких
можуть публікуватися
результати дисертаційних
робіт на здобуття наукових
ступенів доктора
і кандидата наук
за спеціальностями
«Історичні науки»
(Бюлетень ВАК України. –
2009. – № 8).

Усі права застережені.
Передрук дозволено
тільки за згодою
редколегії.

Адреса редакції:

01001, м. Київ-1,
вул. М.Грушевського, 4,
кім. 212
тел.: 278-02-38, 279-13-88

E-mail:

bazhanclo@ukr.net

Електронна версія:

www.history.org.ua
www.nbu.gov.ua
www.nsku.org.ua

© Національна спілка
краєзнавців України, 2014
© Інститут історії України
НАН України, 2014

Михайло Делеган (м. Ужгород)

«Доля всіх українських земель нині залежить передовсім
од нашої праці й сили...» (до 75- річчя проголошення
Карпатської України) 188

Огляди*Ірина Петренко (м. Полтава)*

Визначна подія в краєзнавчих дослідженнях Полтавщини 191

Олександр Гончаров (м. Київ)

Ювілейний збірник на пошану професора Анатолія Коцура 192

Євген Букет (м. Київ)

До «Джерел духовності» 199

In memoriam*Павло Скавронський (м. Бердичів)*

Пам'яті лауреата премії імені Дмитра Яворницького –
М.Ю. Костиці 203

Валерій Квач (м. Пирятин)

Вінок пошани краєзнавцю Григорію Бажану 211

Тамара Демченко (м. Чернігів), Петро Рябченко (м. Київ)

Світлої пам'яті краєзнавця Івана Городинця 212

Про авторів 215

Вимоги щодо оформлення статей 217

На першій сторінці
обкладинки:
Пам'ятник
Т. Г. Шевченку
у м. Маріуполі
(фото з сайту
Маріупольської
міської ради)